

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח).

1

בס"ד | גיליון 75
תזריע התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

חישבתי להתעלף

אבל לא עזר לי מאומה. החפץ חיים הורה לי בשנית לפתוח את פיו. בלית ברירה, ובחוסר-אונים מוחלט התקרבת אליו, ופתחתי את פיו הקדוש.

לפני ניגלו שתי שורות שיניים צחורות כשלג, מסודרות ומתוקנות כדבעי, משל היה זה ילד קטן שעוד לא הספיק לפגום את השיניים שקיבל מהקב"ה.

בעוד אני נתון בסערת-חושים שאי אפשר לתאר, פונה אליי החפץ חיים ומבקש דבר נוסף.

'תספור נא כמה שיניים יש בפי!'

ואני חישבתי להתעלף... כדי למנות את מספר השיניים, צריך כבר להיכנס עמוק אל תוך פיו המסולא-בקדושה של גדול הדור, כיצד אוכל לעשות זאת?!

אבל גם הפעם, לא איפשר לי רבינו לחשוב הרבה, והאיץ בי לספור את שיניו.

שן אחת לא היתה חסרה!

מה אומר ומה אדבר; החילותי במשימה הקשה, ובסיומה הגעתי למספר 32, בדיוק כמספר השיניים שברא הקב"ה באדם. שן אחת לא חסרה ולא ניפגמה!!!

כל השיניים היו בריאות וחזקות כביום נתינתן!!!

למותר יהיה לציין שבגיל מבוגר שכזה שבו היה החפץ חיים באותה תקופה, אין הרבה קשישים שזוכים למתנה שכזו.

לאחר שעשיתי את שביקש, לקח החפץ חיים את ידי, ואמר בחיוך, בחיוך כזה שאי אפשר לשכוח לעולמים!

'אני שמרתי על הפה שהקב"ה נתן לי, והקב"ה שמר על הפה שלי!'

'תספור כמה שיניים יש לי בפה', ביקש החפץ חיים מתלמידו

כולנו התחנכנו על ברכי הכלל של 'מדה כנגד מדה'. מתמיד ידענו שזו היא מידתו של הקב"ה. אבל לא תמיד רואים את הדברים בחוש. הר"ן בדרשותיו כותב שענין המדה כנגד מדה בא לעורר את האדם שיוכל למצוא את הדבר שקילקל בו, ויידע כיצד עליו לתקנו, ומאיך - להוכיח לו על מה הוא מקבל שכר.

הנהגתו של הקב"ה ב'מדה כנגד מדה' מביאה חיזוק רב לכל יהודי, היודע שגם אם חלילה מתרגשת עליו צרה גדולה, תהיה לו דרך להפטר ממנה אם ישכיל ויידע מדוע הביא עליו קודשא בריך הוא את הצרה הזו, ומן הצד השני - לא יתלה את השפע הגדול שהוא מקבל בסיבות צדדיות ומקריות.

מה עוד לא סופר על האי סבא קדישא, הכהן הגדול מראדין? הנה לפנינו עוד סיפור שלא פורסם, ומוסר-השכל עצום בציודו, לידע להודיע ולהיוודע שהקב"ה משלם שכר טוב ליראיו גם בעולם הזה.

סיפר הרב משה ויא, שסיפר לו תלמיד חכם גדול אחד, שלמד בישיבתו של החפץ חיים בראדין, על דבר שאירע עימו פעם בעת שנכנס לביטו של החפץ חיים.

הייתי מגיע לביתו פעמים רבות, סיפר הת"ח, והמקרה שאני מדבר עליו היה בעת שהחפץ חיים היה בגיל 83 לערך. למרות החולשה שפקדתו באותו יום, רבינו היה אז בעת רצון מיוחדת במינה, והדבר ניכר עליו.

מחמת החולשה שכב רבינו במיטתו, ולפתע הוא מורה לי להתקרב אליו, ומבקש ש... אפתח את פיו. הייתי נרעש ונפחד, ולא רק שלא הבינותי כלל מה החפץ חיים רוצה להשיג בכך, אלא שגם לא ידעתי כיצד אֶעֱז לציית להוראה שכזו!

לפתוח את פיו של החפץ חיים?! מי מוכן להיכנס אל תוך לוע הארי?!

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.ה)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

המצורע שנתגאה יתבזה

"... ועוד כתיב בתורה, בגדיו יהיו פרומים (קרועים) וראשו יהיה פרוע (מגודל שער). ואפשר שהטעם הוא, **שעיקר חטא הלשון בא על ידי גאוה, שהוא מחשיב עצמו לאיש חשוב באנשים**, לפיכך מלאו לבו לגנות את חבריו, שאילו היה מכיר את נגעי עצמו לא היה מחפש מומי זולתו. והעד לזה, שאמר הכתוב בטהרתו שיקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת, ופירש"י אם נתגאה כארז ישפיל עצמו כתולעת וכאזוב, ויתכפר לו. לפיכך אמר הכתוב שבגדיו יהיו קרועים, וראשו יהיה מגודל, כדי לנוולו. **שיהיה נראה לכל כבזוי, ולא יתגאה לבו לדבר בזולתו...**

ועל שפם יעטה. הוא תחת אשר **בודאי אמר מתחלה ללשונו נגביר שפתינו** אתנו מי אדון לנו, **ציוונו ה' שכעת יהיה מעוטף על שפתו.**

וטמא טמא יקרא. ישמיע לרבים שהוא טמא, ויפרשו ממנו. **כי תחת אשר מתחלה היה דרכו לגלוי קלון חבריו בפני אנשים, לכן הוכרח עתה לגלות קלון עצמו בפני אנשים.**

(שמירת הלשון, פרשת תזריע ומצורע חלק שני פרק ט"ז)

"דובר האמת" המצית מחלוקת בין איש לרעהו – מובא אל "דובר השקר" המפייס ומשלים בין איש לרעהו

אמר ר' חנוך הניך מאלכסנדר: למת תקנת המצורע דווקא: "והובא אל הכהן"? צרעת באה בגלל לשון הרע והוצאת שם רע (ערכין דף טז.), אלא שבדרך כלל, מספרי לשון הרע, מדגישים בדבריהם שהם אומרים, רק את "האמת". כי פלוני דיבר סרה על פלוני, ועל ידי זה הוא מדליק אש מחלוקת ביניהם.

תקנתו היא: מדה כנגד מדה, יובא אל הכהן. דרכו של אהרן היתה: להגיד שקר בכדי לעשות שלום בין אדם לחבירו. זהו עונשו של ה"אומר אמת" הזה...

(שיח שרפי קודש עמוד 107)

משמחין את המצות, אף אני אוסיף לכם שמחה

ויקרא י"ב ג': "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו (ויקרא י"ב ג'). אין כתיב כאן שיוציא הוצאות, ראה כמה ישראל מחבבין את המצות, כמה הן מוציאות הוצאות כדי לשמרן, אמר הקב"ה: אתם משמחין את המצות, אף אני אוסיף לכם שמחה, שנאמר: וְיִסְפוּ עֲנָוִים בְּה' שְׂמֵחָה (ישעיה כ"ט י"ט)".

(תנחומא תזריע סימן ז')

סנדקאות מעשירה: מעשיר עושר רוחני – יזכה לעושר גשמי

בש"ע (י"ד סימן רס"ה י"א): "הגה: ונוהגין להדר אחר מצוה זו, להיות סנדק לתפוס התינוק למוהלו (הגהות מיימוני פרק ג' דמילה). ויפה כח הסנדק מכח המוהל להקדימו לקריאת התורה, דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת (מהר"ל בשם רבינו פרץ), ולכן נוהגין שלא ליתן שני ילדים לבעל ברית אחד, כדאמרינן גבי קטורת: חדשים לקטורת (שם בשם ר"פ)".

פירוש: מדברי הרמ"א למדנו שסנדקאות מעשירה כמו הקטורת. ונראה לבאר שהוא מדה כנגד מדה, הסנדק חפץ להעשיר את התינוק עושר רוחני (ולכן מחזרים אחר אדם גדול למצווה זו), ומדה כנגד מדה יזכה לעושר גשמי.

מדוע צריך

המצורע לקרוא

"טמא טמא"

ויקרא י"ג מ"ה-מ"ו:
 "והצורע אשר בו
 הנגע בגדיו יהיו
 פרמים וראשו יהיה
 פרוע ועל שפם יעטה
 וטמא טמא יקרא: כל
 ימי אשר הנגע בו
 יטמא טמא הוא בדרך
 ישב מחוץ למחנה
 מושבו".

וטמא טמא יקרא:
 "מה שהיה רגיל
 לקרוא על אחרים
 בחינם, יקרא עתה
 על עצמו –
 ובצדק".

(אזנים לתורה)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

מדוע נקרא "שמואל" רק בשמו ללא תואר רב או רבי

בימות דף כו: "דאמר שמואל..."

"ונראה לפרש בס"ד הטעם, שלא נסמך ולא נקרא רבי, דידוע מ"ש בתשובת הגאונים, דאביו בא על ידי שם המפורש בקפיצת הדרך, מן מדינת הים לעירו אצל אשתו בלילה, ונתעברה ממנו בשמואל. ועשה כן מפני ששמע בהיותו במדינת הים, בו ביום מאותה גויה שהיתה בקיאה בחכמת אצטגנינות, שאותה הלילה הוא מוצלח להוליד בן חכם גדול, ולכן בא אצל אשתו על ידי שם ממדינת הים. ונ"ל כי היתה מסולקת דמים וטהורה, ואז בא עליה ונתעברה בשמואל, ומאחר שעבורו של שמואל היה על ידי מעשה נס, לכך נגזר מן השמים שלא יהיה נהנה מכבוד הסמיכה, ומקריאת שם רבי".

(בן יהוידע ב"מ דף פה:)

לזלזל בכח הדיבור – יובא אל הכהן וילמד מהו כח הדיבור

בעל הלשון הרע חושב לעצמו "מה כבר עשיתי, דברתי כמה מילים, וכי מה בכך...". לכן יובא אל הכהן וילמד את כח הדיבור, שבמילה אחת יכריע הכהן אם הוא טמא או טהור!

(חפץ חיים)

עונש הראש כנגד 'גבהות' הראש

וראשו: "ד' במסורה. וראשו יהיה פרוע. ומגדל וראשו בשמים (בראשית י"א ד'). וראשו מגיע השמימה (שם כ"ח י"ב). וראשו לעב יגיע (איוב כ' ו'). **בשביל שהגיע ראשו עד לשמים ע"כ נגעים באים עליו וראשו יהיה פרוע.**

(בעל הטורים)

ועל שפם יעטה

מדה כנגד מדה, מאחר שפער פיו בלא חוק, לפיכך תקנתו היא – ועל שפם יעטה – שפיו יהיה נצור ומכוסה.

(דברי בינה)

שילוח המצורע חוץ למחנה ובזיון הפריעה והפרימה בא על מה שגרם לאשה

מדה במדה, לפי שהצרת באה על עסק לשון הרע כמו שדרשו רז"ל (ויק"ר ט"ז) מצורע מוציא שם רע, כלומר שמוציא שם רע, והב"ה פורע לו סאה בסאה, כלומר הוא הוציא שם רע על אשת איש, וגרם לה להיות בודדה מבעלה - כך בדד ישב, הוא גרם לה פרימת ראש ובגדים, שנאמר (במדבר ה' י"ח): 'ופרע את ראש האשה, לכך בגדיו יהיו פרומים, הוא גרם לה שילוח, שנאמר (דברים כ"ד א'): 'ושלחה מביתו' לכך (במדבר ה' ב'): 'וישלחו מן המחנה כל צרוע'.

ג' כנגד ג'

"על ג' דברים נגעים באים. מקנאת ההבל כמו במרים, מחמדת עושר וחמס מגחזי, מגבה רוח מעוזה, לכך 'בגדיו יהיו פרומים ראשו [יהיה] פרוע' גג חמדת העושר, טמא טמא יקרא' גג חמדת הבל שאמר על שאינו, 'בדד ישב' מפני שגבה עצמו, ישב כמנוחה חוץ לג' מחנות, ולכך מביא ג' כפרות עץ ארז ושני תולעת ואזוב".

(מושב זקנים עה"ת)

עונשו כנגד חטא חילול ה'

"... עונש השילוח חוץ למחנה ובזיון של פריעה ופרימה בא על חטא חילול השם מדה כנגד מדה...". ונראה בביאור דבריו שהמחלל את ה' מבזה כבוד שוכן עליונים, על כן יתחלל כבודו השוכן בתחתונים.

(ע"פ ההעמק דבר ויקרא י"ג ב')

לעילוי נשמת: רבי אפרים ב"ר אברהם ברוך זצ"ל, הר"ר יוסף ב"ר ברוך ז"ל
להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403
דוא"ל ap@torah24-7.com אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>

